

رابطه ذهنیت فلسفی و سرمایه روانشناختی با کیفیت تدریس معلمان ابتدایی آموزش و پرورش بجنورد

معصومه کریمی^۱

چکیده

هدف از انجام این مقاله بررسی رابطه ذهنیت فلسفی و سرمایه روانشناختی با کیفیت تدریس معلمان ابتدایی آموزش و پرورش بجنورد بود. این مقاله از نظر ماهیت و هدف از نوع مقالات بنیادی و از نظر نحوه گردآوری داده‌ها مقاله توصیفی-پیمایشی از نوع همبستگی می‌باشد. جامعه هدف در این مقاله تمامی معلمان دوره ابتدایی ناحیه ۱ و ۲ شهر بجنورد (۱۸۱۴ نفر) می‌باشند، که از نمونه گیری تصادفی طبقه‌ای با انتساب متناسب استفاده شد. ابزارهای مقاله شامل پرسشنامه ذهنیت فلسفی (جهانگیری، ۱۳۹۳)، مقیاس سرمایه روانشناختی لوتانز (۲۰۰۷) و پرسشنامه کیفیت تدریس (۲۰۰۳) بوده و جهت تجزیه و تحلیل داده از آمار توصیفی و آزمون‌های استنباطی شامل ضریب همبستگی پیرسون، آزمون t مستقل و رگرسیون گام به گام با کمک نرم افزار SPSS نسخه ۲۳ استفاده گردید. نتایج نشان می‌دهد که همبستگی بین سرمایه روانشناختی و ذهنیت فلسفی معلمان با ۱۸/۰ و بین ذهنیت فلسفی با کیفیت تدریس معلمان برابر با ۱۴/۰ بوده که با توجه به سطح معناداری زیر ۵ درصد می‌توان گفت در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنادار می‌باشد، ولی همبستگی بین سرمایه روانشناختی با کیفیت تدریس معلمان برابر با ۷/۰ بوده که با توجه به سطح معناداری زیر ۵ درصد می‌توان گفت در سطح اطمینان ۹۵ درصد، معنادار نمی‌باشد. از طرفی مطابق آزمون رگرسیون گام به گام، نتایج نشان می‌دهد که کیفیت تدریس معلمان مقطع ابتدایی شهرستان بجنورد تنها به وسیله مؤلفه ذهنیت فلسفی قابل پیش‌بینی است.

واژه‌گان کلیدی: ذهنیت فلسفی، سرمایه روانشناختی، کیفیت تدریس، معلمان ابتدایی.

۱- کارشناس ارشد مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بجنورد، بجنورد، ایران (نویسنده مسئول)

مقدمه

آموزش و پرورش، در حکم زیربنای توسعه هر جامعه از اهمیتی ویژه برخوردار است، چراکه آموزش و پرورش، محور توسعه و موتور محرکه ایجاد تحول در جامعه و کانون اصلی تربیت منابع انسانی متخصص و آموزش دیده است و می‌تواند با برخورداری از ایده‌ها و اندیشه‌های نو، حرکت رو به رشد جامعه را تسریع بخشد. (شهبازی و ناظم، ۱۳۹۷: ۷۰) آموزش و پرورش به معلمان آگاه، دلسوز و توانمند نیاز دارد که بتوانند اهداف نظام تعلیم و تربیت اسلامی را محقق نمایند. معلمی که وظیفه تربیت نسل آینده را بر عهده دارد که باید در حوزه‌های مختلف فرهنگی و اجتماعی تقویت شود. (کیفی بجستانی و ولی پور ابراهیمی، ۱۳۹۴: ۱)

معلمان یکی از مهم‌ترین اقشاری هستند که به رشد و توسعه هر جامعه‌ای کمک نموده و در پیشرفت فرهنگ آن جامعه نقش اساسی دارند. به نظر می‌رسد یکی از مهمترین موضوعاتی که معلمان باید مد نظر قرار دهند، کیفیت تدریس آنها است (یوسفوند، ۱۳۹۴: ۲۷). از این رو کیفیت تدریس می‌تواند بر عوامل مختلفی در فرایند تحصیل فراگیران اثر داشته باشد. نتایج مقاله‌ها در رابطه با کیفیت تدریس معلمان نشان داده است که، معلمانی که در تدریس به نیازهای گروهی و فردی دانش‌آموزان توجه می‌کنند دانش‌آموزان آنها در یادگیری موفق‌تر و عملکرد تحصیلی بیشتری داشته‌اند (دولین^۱، ۲۰۱۰: ۱۱۱)؛ کیفیت تدریس اندیشه‌ای است که به عنوان نتایج مقالات آموزشی از دو دهه پیش گسترش یافته است. اگرچه کیفیت تدریس به عنوان روشی خاص توصیف نشده است. کیفیت مطلوب تدریس برابند کیفیت مطلوب یادگیری تعریف می‌شود. هدف از آموزش تسهیل یادگیری دانشجویان است (شعبانی و قلی زاده، ۱۳۹۰: ۵۶). احساس وظیفه تدریس زمانی که بخوبی حاصل شود به عنوان تدریس خوب است و زمانی که احساس موفقیت تدریس ایجاد می‌شود، تدریس موفق نامیده می‌شود و زمانی که هر دو حس حاصل شود کیفیت تدریس

^۱- Devlin

اتفاق می افتد. افزون بر آن فینیک^۱ (۲۰۰۹) کیفیت تدریس را حاصل سازگاری بین شش جزء شامل ویژگی‌های فراگیران، ویژگی‌های معلم، تصمیمات برنامه درسی معلم، رفتار کلاسی معلم، میزان یادگیری و عوامل وابسته به محیط می‌داند. بدون شک عوامل متعددی بر کیفیت تدریس معلمان تأثیر می‌گذارند. عواملی همچون سلامت روانی و رضایت شغلی به معلمان کمک می‌کنند تا با شرایط استرس زا و اضطراب آور درون کلاس کنار بیایند و آسیب روانی کمتری را تجربه کنند. ظرفیت‌های روانشناختی از قبیل امیدواری^۲، تاب آوری^۳، خوشبینی^۴ و خودکارآمدی^۵، در کنار هم، عاملی را با عنوان سرمایه روان شناختی تشکیل می‌دهند (مورالز^۶، ۲۰۱۰: ۴۶). سرمایه روان شناختی سازه‌ای با بنیان‌های مثبت گرا است که با هدف معرفی نقش‌ها و کارکردهای نقاط قوت نوع بشر برای تعالی و شکوفایی هر چه بیشتر وی به پیکره دانش امروز بشر راه یافته است. صورت بندی‌های نظری کنونی را درباره سرمایه روان شناختی شاید بتوان به چیزی حدود دو دهه قبل تاکنون نسبت داد؛ با این حال بنیانهای نظری واقعی این پدیده در نظریات صاحب نظران شخصیت در بیش از دو دهه قبل نیز قابل شناسایی است؛ مری باید بتواند یادگیری را به موثرترین صورت در کلاس درس رخ دهد واضح است که یک روش تدریس عام و فراگیر برای یادگیری وجود ندارد و از طرفی تفکر و مهارت درست اندیشیدن، از جمله مسائل مهمی است که از دیرباز ذهن اندیشمندان را به خود مشغول کرده، تفکر یکی از مسائل اساسی تربیت در آموزش و پرورش نوین می‌باشد که برای پرورش آن ابزارهایی لازم است، یکی از این ابزارها، داشتن ذهن فلسفی است که افراد را در تفکر صحیح و منطقی کمک می‌کند (عسکری، ۱۳۹۴: ۱۷).

1- Fink

2- Hope

3- Resilience

4- Optimism

5- Self-Efficacy

6- Avey BA

کر^۱ (۲۰۱۵) معتقد است اهمیت و ضرورت کیفیت تدریس در این است که تدریس خوب و با کیفیت به توسعه بینش، درک، قضاوت و حساسیت بستگی دارد. وی استدلال می‌کند که علاوه بر شایستگی‌های ضروری در مهارت‌های تدریس و یادگیری و تکنیک‌های مدیریت کلاس درس بعدی بین فردی در کیفیت تدریس وجود دارد که مستقل از فن است در حقیقت تدریس شایسته بدون کسب این مهارتها رخ نمی‌دهد. تدریس اثربخش ساختاری پیچیده و چندجانبه که چشم اندازهای متفاوتی را در بر می‌گیرد و بیشتر توسط مدرسانی انجام می‌گیرد که توانایی‌های گوناگونی دارند. مدرسان نه تنها باید نقاط قوت و ضعف خود را شناسایی نمایند بلکه باید در بهبود آنها نیز تلاش نمایند و همه این فرایندها نهایتاً تغییری مثبت در یادگیری دانش آموختگان ایجاد می‌نماید (نظیر و گلو و همکاران^۲، ۲۰۰۸)؛ یکی از رسالت‌های آموزش و پرورش آموزش فراگیران می‌باشد؛ بالتبع کیفیت تدریس ارائه شده توسط مدرسان از جمله مهم‌ترین مسائلی است که از یک سو بازخورد مناسب برای تجزیه و تحلیل مسائل آموزشی، تصمیم‌گیری‌های اساسی و برنامه ریزی راهبردی در اختیار مسئولان و دست‌اندرکاران آموزش قرار می‌دهد و از سوی دیگر اعضای وزارت آموزش و پرورش با آگاهی از عواملی که باعث بهبود کیفیت تدریس آنان خواهد شد، می‌توانند تدریس خود را از نظریه انتقال دانش به سمت ایجاد ساخت دانش توسط فراگیر و فعال کردن فراگیر یا به عبارتی روش تدریس خود را رفتارگرایی به سمت سازنده‌گرائی سوق دهند. (غلامی، ۱۳۹۱: ۳۱) از منظری دیگر به علت ارزش و اعتبار معلم، سرمایه‌گذاری در جهت تربیت و تأمین این رکن مهم تعلیم و تربیت بهترین و سودمندترین نوع سرمایه‌گذاری محسوب می‌شود. سرمایه روان‌شناختی به عنوان یکی از مفاهیم روان‌شناسی مثبت نقش مهمی در افزایش درگیری زندگی معلمان دارد؛ سرمایه روان‌شناختی جنبه‌های مثبت زندگی آدمی را در بر می‌گیرند و شامل آن

1- Carr

2- Neziroglu

دسته از ویژگی‌های روان‌شناختی است که به بهره‌وری فرد کمک می‌کند و شامل خود ادراکی، خود ارزشمندی، هدفمندی و مقاومت در برابر مشکلات می‌شود. برخوردار بودن از سرمایه روان‌شناختی، معلمان را قادر می‌سازد تا علاوه بر مقابله بهتر در برابر موقعیت‌های استرس‌زا کمتر دچار تنش شده، در برابر مشکلات از توان بالایی برخوردار باشند و کمتر تحت تأثیر وقایع روزانه قرار بگیرند. لذا این‌گونه افراد در برابر مسائل به موفقیت بیشتری دست پیدا می‌کنند (بهادری و دیگران، ۱۳۹۱: ۱۴۶).

علت اینکه این موضوع و مسئله در مقطع ابتدایی انتخاب شد این است که اولاً تدریس عبارت از هر فعالیتی است که از جانب یک فرد به منظور تسهیل یادگیری فرد دیگری انجام می‌پذیرد بنابراین تدریس یک شغل نیست یک هنر است و دوماً یکی دیگر از مهارت‌های مورد نیاز در مقطع ابتدایی، مهارت‌های ادراکی است که براساس آن معلم قادر می‌شود در موقعیت مربوطه تصویر ذهنی از کلیت امور همراه با جزئیات کلاس درس، داشته باشد. در واقع فرد باید بتواند هر مسئله‌ای را که با آن روبه‌رو می‌شود به طور واضح و با دقت در ذهن خود مجسم کند تا به درستی درباره آن تصمیم‌گیری نماید؛ عوامل مختلفی بر یادگیری مؤثر است که شناسایی این عوامل در رفع مشکلات و نارسایی‌های موجود در سیستم‌های آموزشی ضروری است؛ ذهنیت فلسفی یکی از عوامل مؤثر در یادگیری است، در واقع فلسفه فکر کردن یا تفکر منطقی بخشی از زندگی است (خلیلی، ۱۳۹۰: ۴۴). افکار و نظریاتی که در زمینه ماهیت تفکر در انسان مطرح شده‌اند عمری بس طولانی دارند. با این‌که انسان موجودی متفکر است و جز از طریق تفکر قادر به حل مشکلات خویش نیست معذالک تعداد معدودی از اندیشمندان به تجزیه و تحلیل فرآیند تفکر پرداخته‌اند. لازمه رشد فکری، ایجاد ویژگی‌هایی نظیر باز بودن دریچه‌های فکری، گسترده‌گی افق اندیشه، گشودگی فضای اندیشه و انعطاف‌پذیری است. خاستگاه تفکر فلسفی، ذهن فلسفی می‌باشد. (رهبری و شهابی افراکتی، ۱۳۹۷: ۲)؛ در واقع کسی که ذهن

فلسفی دارد، تمایل شدیدی به دانستن دارد و این تمایل را با احتیاط زیاد در مورد باورها و رفتار ترکیب می‌کند. اهمیت ذهنیت فلسفی برای معلمان از این جهت است که مسائل و رفتار آنان در کلاس درس دائماً در حال تغییر بوده و ابعاد تازه‌ای به خود می‌گیرد که حل آنها منوط به استفاده از قدرت تفکر و تعقل است. لذا پرداختن به موضوع ذهنیت فلسفی به ویژه برای معلمان که لازم است ضمن داشتن ذهن فلسفی مهارت‌های تفکر را نیز آموزش دهند، امری مهم و ضروری می‌باشد. با توجه به اهمیت کیفیت تدریس بویژه از بعد رابطه آن با سرمایه روانشناختی و ذهنیت فلسفی این مقاله در صدد پاسخگویی به این سؤال است که آیا بین ذهنیت فلسفی و سرمایه روانشناختی با کیفیت تدریس معلمان ابتدایی رابطه معناداری وجود دارد؟

روش

این مقاله از نظر ماهیت و هدف از نوع مقاله‌های بنیادی است چرا که به کشف روابط بین متغیرها و نظریه‌ها می‌پردازد و به توسعه مرزهای دانش رشته علمی کمک می‌نماید. هدف اساسی این نوع مقاله تبیین روابط بین پدیده‌ها در یک زمینه خاص است و از نظر نحوه گردآوری داده‌ها مقاله توصیفی از نوع همبستگی می‌باشد؛ جامعه هدف در این مقاله تمامی معلمان دوره ابتدایی ناحیه ۱ و ۲ شهر بجنورد می‌باشند.

جدول ۳-۱- جامعه آماری

جنس	ناحیه/نوع منطقه	ابتدایی
زن	ناحیه ۱ (روستایی)	۳۶۹
	ناحیه ۲ (شهری)	۵۴۴
مرد	ناحیه ۱ (روستایی)	۲۵۸
	ناحیه ۲ (شهری)	۳۳۳

در این مقاله به علت وجود ناحیه ۱ و ۲ (روستایی و شهری) و متناسب با هر دو جنس (مؤنث و مذکر) از نمونه گیری تصادفی طبقه‌ای با انتساب متناسب استفاده شده است که در آن نسبت فراوانی هر طبقه از نمونه، با نسبت آن طبقه در جامعه آماری یکسان است:

$$n \geq \frac{z^2 N \frac{Gw^2}{x^2}}{N\varepsilon^2 + z^2 \frac{Gw^2}{x^2}}$$

$$\text{آلفا} = .99$$

$$z^2 = 9$$

$$\varepsilon = 0/05$$

$$= (9/91)^2 = 98/20Gw^2$$

$$= 9/73x^2 = (3/12)^2$$

$$N=1814$$

$$n \geq \frac{\varepsilon \frac{(9)(411 \ 3) - \frac{98/20}{9/73}}{(1814)(\%5)^2 + (9) \frac{98/20}{9/73}}}{\frac{32006/9}{101/11}} = 253/006 \cong 253$$

پایین سطح‌ترین نمونه $n \geq 253$

بر مبنای تناسب زیر خواهیم داشت:

$$\frac{N}{Nl} = \frac{n}{nl}$$

جنس		ابتدایی
زن	روستایی	۶۵
	شهری	۷۷
مرد	روستایی	۵۲
	شهری	۵۹

جدول ۳-۲- نمونه آماری

بنابراین حجم کلی نمونه برابر با ۲۵۳ نفر از مقطع ابتدایی بر مبنای ناحیه ۱ (روستایی) و ناحیه ۲ (شهری) و بر مبنای جنسیت می‌باشد.

برای جمع‌آوری اطلاعات مربوط به این مقاله از مطالعه بر روی اسناد و مدارک (آرشیو- کتابخانه) همراه بافیش برداری استفاده خواهد شد و چون مهم‌ترین ابزار گردآوری داده‌های مقاله، پرسشنامه است. در این مقاله، محقق ابتدا برای فصل اول و دوم خود از روش بررسی اسناد و مدارک (آرشیو و کتابخانه) استفاده می‌کند و به‌منظور تکمیل فصول بعدی از سه پرسشنامه به شرح ذیل استفاده گردید:

الف) پرسشنامه استاندارد سرمایه روانشناختی لوتانز (۲۰۰۷): در این مقاله منظور از سرمایه روانشناختی نمره‌ای است که پاسخ دهندگان به سؤالات ۲۴ گویه‌ای پرسشنامه سرمایه روانشناختی می‌دهند؛ این پرسشنامه دارای ۴ بعد به صورت ذیل است:

جدول ۳-۳- مؤلفه‌های پرسشنامه سرمایه روانشناختی

مؤلفه‌ها	تعداد سؤالات	شماره سؤالات
خودکارآمدی	۶	۱-۶
امیدواری	۶	۷-۱۲
تاب‌آوری	۶	۱۳-۱۸
خوش‌بینی	۶	۱۸-۲۴

ب) پرسشنامه کیفیت تدریس: پرسشنامه کیفیت تدریس (۲۰۰۳) یکی از پرکاربردترین ابزارها برای سنجش کیفیت تدریس است. این پرسشنامه دارای ۲۰ آیتم بوده که کیفیت تدریس را به صورت سازه‌ای ۴ عاملی اندازه‌گیری می‌کند. عامل طرح درس که گویه‌های ۳، ۴، ۵ را شامل می‌شود. گویه‌های ۱، ۲، ۷ و ۸ مربوط به عامل اجرای تدریس می‌باشد. همچنین گویه‌های ۱۱، ۱۴، ۱۵، ۱۸ و ۱۹ مربوط به عامل ارزشیابی از تدریس می‌باشند. در حالی که گویه‌های ۶، ۹، ۱۰، ۱۲، ۱۳، ۱۶، ۱۷ و ۲۰ روابط بین فردی را اندازه می‌گیرند. کلیه گویه‌های پرسشنامه بر روی یک طیف لیکرت ۵ گزینیه‌ای از خیلی

کم تا خیلی زیاد می‌باشند. شعبانی ورکی و حسین قلی زاده (۱۳۹۰) ساختار چهار عاملی این ابزار را مورد تأیید قرار داده و ضریب اعتبار این پرسشنامه را برای کل مقیاس ۸۶/۵۵ گزارش کردند؛ کمترین نمره ۲۰ و بالاترین نمره ۱۰۰ در این پرسشنامه خواهد بود که نمرات بالاتر از ۶۰ نشان دهنده کیفیت تدریس مطلوبتر است.

ج) پرسشنامه ذهنیت فلسفی: این پرسشنامه ۴۲ گویه دارد و شامل ۳ متغیر می‌باشد که عبارتند از جامعیت، تعمق و انعطاف پذیری. تحلیل (تفسیر) بر اساس میزان نمره پرسشنامه

حد پایین نمره	حد متوسط نمرات	حد بالای نمرات
۴۲	۱۲۶	۲۱۰

امتیازات خود را از ۴۲ عبارت فوق با یکدیگر جمع نمایید. حداقل امتیاز ممکن ۴۲ و حداکثر ۲۱۰ خواهد بود.

نمره بین ۴۲ تا ۸۴: ذهنیت فلسفی فرد، ضعیف است.

نمره بین ۸۴ تا ۱۲۶: ذهنیت فلسفی فرد، متوسط است.

نمره بالاتر از ۱۲۶: ذهنیت فلسفی فرد، قوی است.

میزان ضریب آلفای کرونباخ سه پرسشنامه در مقاله حاضر به صورت زیر می‌باشد:

جدول - معرفی ابزار و مقدار ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه‌های مقاله

پرسشنامه ذهنیت فلسفی (جهانگیری، ۱۳۹۳)	مقیاس سرمایه روانشناختی لوتانز (۲۰۰۷) (PCQ)	پرسشنامه کیفیت تدریس (۲۰۰۳)
۰/۹۱	۰/۸۷	۰/۷۱
سؤالات	۲۴ سؤال	۲۴ سؤال

روش تجزیه و تحلیل اطلاعات در این مقاله عبارت است از روش تجزیه و تحلیل اطلاعات در این مقاله عبارت است از: آمار توصیفی شامل (توزیع فراوانی، میانگین، انحراف معیار و محاسبه شاخص‌های مرکزی و....) با کمک نرم افزار SPSS^۱ نسخه ۲۳ و همچنین از آزمون‌های استنباطی شامل ضریب همبستگی پیرسون، آزمون t ، f فیشر و رگرسیون گام به گام بوده است.

یافته‌ها

در این قسمت فراوانی بر حسب مقطع پاسخ‌دهندگان با توجه به سؤال پرسشنامه تشریح می‌گردد. با توجه به نتایج پرسشنامه مقاله، فراوانی‌ها به صورت زیر می‌باشد:

جدول شماره ۱- توزیع بر حسب مقطع پاسخگویان

مقطع	تعداد	درصد
ابتدایی دوره اول	۱۱۳	۴۶/۴
ابتدایی دوره دوم	۱۳۷	۵۲/۶
پاسخ نداده	۳	۱/۲
جمع	۲۵۳	۱۰۰/۰

با توجه به جدول و نمودار بالا بیشترین درصد (۵۲/۶) پاسخگویان را معلمان دوره دوم و کمترین درصد آنان (۴۶/۴) را معلمان دوره اول تشکیل داده‌اند و (۱/۲) درصد به این سؤال پاسخ نداده‌اند.

جدول شماره ۲- توزیع بر حسب محل خدمت پاسخگویان

محل خدمت	تعداد	درصد
روستا	۶۶	۲۸/۴
حاشیه شهر	۸۰	۳۲/۰۰
شهر	۱۰۲	۳۸/۰۰

^۱- SPSS: Statistical Package for Social Science

پاسخ نداده	۵	۱/۶۶
جمع	۲۵۳	۱۰۰/۰

برای پی بردن به نوع ارتباطات بین سه متغیر اصلی مقالهی با یکدیگر ماتریس همبستگی متغیرهای مقاله را محاسبه می کنیم چراکه ماتریس همبستگی مبنای محاسبه رگرسیون و نیز تجزیه و تحلیل مدل های علی است، ماتریس همبستگی همه متغیرهای مقالهی در جدول ۱۰-۴ ارائه شده است.

جدول ۳- ماتریس همبستگی متغیرهای مقالهی

	۳	۲	۱
۱- سرمایه روانشناختی			1
۲- ذهنیت فلسفی		1	./18**
۳- کیفیت تدریس	۱	./14**	./07

** P < 0.05

نتایج جدول نشان می دهد بیشترین میزان همبستگی در میان متغیرهای مقالهی از آن ذهنیت فلسفی و سرمایه روانشناختی به میزان (۰/۱۸) می باشد (همبستگی متوسط و مثبت) بدین معنا که با افزایش نمره ذهنیت فلسفی در معلمان، میزان سرمایه روانشناختی آنها نیز افزایش می یابد و بالعکس؛ همچنین میزان ارتباط بین ذهنیت فلسفی با کیفیت تدریس (۰/۰۷) بوده (همبستگی غیر معنادار) و این ارتباط در بین ذهنیت فلسفی با کیفیت تدریس (۰/۱۴) مشاهده گردید، که این میزان همبستگی معنادار اما ضعیف می باشد (در سطح معناداری ۵ درصد).

جدول نشان می دهد که همبستگی بین سرمایه روانشناختی و ذهنیت فلسفی معلمان با ۰/۱۸ بوده که با توجه به سطح معناداری زیر ۵ درصد می توان گفت در سطح اطمینان ۹۵ درصد (آلفای ۵ درصد) معنادار می باشد و بین دو بعد ذهنیت فلسفی با کیفیت تدریس

همبستگی برقرار بوده که این همبستگی مثبت، ضعیف و معنادار است، بدین معنا که با افزایش ذهنیت فلسفی در فعالیت‌های معلمان، میزان کیفیت تدریس آن‌ها نیز افزایش جهت پاسخگویی به این فرضیه از رگرسیون گام به گام استفاده شد که نتایج آن در جدول ۵ آمده است.

جدول ۵- خلاصه مدل‌های رگرسیون، تحلیل واریانس و مشخصه‌های آماری رگرسیون کیفیت تدریس بر مبنای ذهنیت فلسفی و سرمایه روانشناختی

مدل	متغیر	B	SEB	β	t	sig	F	R	R ²	Adj R ²
1	ذهنیت فلسفی	0/102	0/02	0/18	3/48	0/00	12/14	0/19	0/8	0/10

** تمامی مقادیر F در سطح $P = 0/01$ معنادار هستند.

نتایج جدول نشان می‌دهد که کیفیت تدریس معلمان مقطع ابتدایی شهرستان بجنورد تنها به وسیله مؤلفه ذهنیت فلسفی قابل پیش‌بینی است. در بهترین مدل (۱) پیش‌بینی کیفیت تدریس از متغیر ذهنیت فلسفی ($\beta = 0/18$) می‌توانند ۱۰ درصد از تغییرات واریانس کیفیت تدریس را به صورت نسبتاً ضعیفی پیش‌بینی نمایند. بر این اساس تنها قسمتی از فرضیه اصلی مبنی بر بررسی قدرت پیش بین کیفیت تدریس بر مبنای ذهنیت فلسفی و سرمایه روانشناختی قابل تأیید است و متغیر سرمایه روانشناختی این توانایی را در پیش‌بینی کنندگی مؤلفه کیفیت تدریس به علت پایین بودن میزان همبستگی آنها ندارد؛ جهت بررسی تفاوت‌های کیفیت تدریس معلمان بر اساس جنسیت (زن و مرد) مطابق جدول ذیل از آزمونهای t در دو گروه مستقل استفاده گردید:

جدول ۶- معلمان بر اساس جنسیت (زن و مرد)

شاخص‌ها	گروه	میانگین	انحراف استاندارد	t مشاهده شده	درجات آزادی	سطح معناداری
جنسیت	مردان	55.42	19.2	-1.76	۲۴۹	.31
	زنان	58.93	19.1			

نتایج آزمون t مستقل درج شده در جدول نشان می‌دهد که در متغیر نوع جنسیت (-) $t: 1.76$ ، $P: 0/31$ در سطح اطمینان ۹۵٪ تفاوت معناداری میان دو گروه معلمان براساس جنسیت (زن و مرد) وجود ندارد هر چند که معلمان زن نسبت به معلمان مرد از کیفیت تدریس بهتری (بالا تر) برخوردار هستند، اما این میزان تفاوت معنادار نیست.

بحث و نتیجه گیری

کیفیت تدریس می‌تواند بر عوامل مختلفی در فرایند تحصیل فراگیران اثر داشته باشد. نتایج مقاله‌ها در رابطه با کیفیت تدریس معلمان نشان داده است که، معلمانی که در تدریس به نیازهای گروهی و فردی دانش‌آموزان توجه می‌کنند دانش‌آموزان آنها در یادگیری موفق‌تر و عملکرد تحصیلی بیشتری داشته‌اند (دولین^۱، ۲۰۱۰: ۱۱۱)؛ کیفیت تدریس اندیشه‌ای است که به عنوان نتایج مقالات آموزش از دو دهه پیش گسترش یافته است. اگرچه کیفیت تدریس به عنوان روشی خاص توصیف نشده است. کیفیت مطلوب تدریس بر ایند کیفیت مطلوب یادگیری تعریف می‌شود. هدف از آموزش تسهیل یادگیری دانشجویان است (شعبانی و قلی زاده، ۱۳۹۰: ۵۶). احساس وظیفه تدریس زمانی که بخوبی حاصل شود به عنوان تدریس خوب است و زمانی که احساس موفقیت تدریس ایجاد می‌شود، تدریس موفق نامیده می‌شود و زمانی که هر دو حس حاصل شود کیفیت تدریس اتفاق می‌افتد. افزون بر آن فینیک^۲ (۲۰۰۹) کیفیت تدریس را حاصل سازگاری بین شش جزء شامل ویژگی‌های فراگیران، ویژگی‌های معلم، تصمیمات برنامه درسی معلم، رفتار کلاسی معلم، میزان یادگیری و عوامل وابسته به محیط می‌داند. بدون شک عوامل متعددی بر کیفیت تدریس معلمان تأثیر می‌گذارند. عواملی همچون سلامت روانی و رضایت شغلی به معلمان کمک می‌کنند تا با شرایط استرس زا و اضطراب آور درون کلاس کنار بیایند و آسیب روانی کمتری را تجربه کنند. ظرفیت‌های روانشناختی از قبیل

1- Devlin

2- Fink

امیدواری^۱، تاب آوری^۲، خوشبینی^۳ و خودکارآمدی^۴، در کنار هم، عاملی را با عنوان سرمایه روان شناختی تشکیل می‌دهند (مورالز^۵، ۲۰۱۰: ۴۶).

از طرفی سرمایه روان شناختی سازه‌ای با بنیان‌های مثبت گرا است که با هدف معرفی نقش‌ها و کارکردهای نقاط قوت نوع بشر برای تعالی و شکوفایی هر چه بیشتر وی به پیکره دانش امروز بشر راه یافته است. صورت بندی‌های نظری کنونی را درباره سرمایه روان شناختی شاید بتوان به چیزی حدود دو دهه قبل تاکنون نسبت داد؛ با این حال بنیانهای نظری واقعی این پدیده در نظریات صاحب نظران شخصیت در بیش از دو دهه قبل نیز قابل شناسایی است؛ مری باید بتواند یادگیری را به موثرین صورت در کلاس درس رخ دهد واضح است که یک روش تدریس عام و فراگیر برای یادگیری وجود ندارد و از طرفی تفکر و مهارت درست اندیشیدن، از جمله مسائل مهمی است که از دیرباز ذهن اندیشمندان را به خود مشغول کرده، تفکر یکی از مسائل اساسی تربیت در آموزش و پرورش نوین می‌باشد که برای پرورش آن ابزارهایی لازم است، یکی از این ابزارها، داشتن ذهن فلسفی است که افراد را در تفکر صحیح و منطقی کمک می‌کند (عسکری، ۱۳۹۴: ۱۷). سرمایه روان شناختی به عنوان یکی از مفاهیم روان شناسی مثبت نقش مهمی در افزایش درگیری زندگی معلمان دارد؛ سرمایه روان شناختی جنبه‌های مثبت زندگی آدمی را در بر می‌گیرند و شامل آن دسته از ویژگی‌های روان شناختی است که به بهره‌وری فرد کمک می‌کند و شامل خود ادراکی، خود ارزشمندی، هدفمندی و مقاومت در برابر مشکلات می‌شود. برخوردار بودن از سرمایه روان شناختی، معلمان را قادر می‌سازد تا علاوه بر مقابله بهتر در برابر موقعیت‌های استرس‌زا کمتر دچار تنش شده، در برابر مشکلات از توان بالایی

---

1 Hope

2 Resilience

3 Optimism

4 Self-Efficacy

5 Avey BA

برخوردار باشند و کمتر تحت تأثیر وقایع روزانه قرار بگیرند. لذا این گونه افراد در برابر مسائل به موفقیت بیشتری دست پیدا می کنند (بهادری و دیگران، ۱۳۹۱: ۱۴۶)

از طرفی ذهنیت فلسفی یا همان طرز تفکر صحیح علمی، عبارت است از: "تواناها و ویژگی های ذهن که فرد را در تفکر صحیح کمک می نماید و او را به داشتن قضاوت های صحیح، عادت می دهد" که شامل سه بعد جامعیت، تعمق و انعطاف پذیری است. ذهنیت فلسفی به معلمان دانش و بینشی می دهد که نه تنها در برخورد با مسائل علمی توانمند باشند، بلکه با بکارگیری اصول تعلیم و تربیت در رویارویی و برخورد با مسائل روزمره تربیتی نیز بتوانند آنها را به طور صحیح حل نمایند. اگر در نظام آموزش و پرورش، یک فلسفه جامع و روشنی در نظر گرفته نشود، کلیه فعالیت ها و نیروهای آن نظام به همراه منابع انسانی و مادی جامعه به هدر می رود. در توضیح بیشتر می توان گفت که ذهنیت فلسفی مانند روح فلسفی خصوصیتی است که رفتار و طرز فکر فرد را در برخورد وی با دیگران، روبرو شدن با مشکلات و به طور کلی در تمام شئون زندگی وی به چشم می خورد که باعث تمایز وی از دیگران می شود؛ معلمی که دارای ذهن فلسفی یا طرز فکر فلسفی است، معمولاً به تصویر بزرگ توجه دارد. او زمینه ادراکات خود را توسعه می دهد و توجه خود را محدود به امر معینی نمی کند. این گونه است که ذهن فلسفی فرد را می توان از طرز تفکر، نحوه مواجهه با مسائل و گرایش و خصوصیات فکری او شناخت که در جنبه های رفتاریش مشاهده می شود. (مرعشی و همکاران؛ ۱۳۹۵ : ۱۴۸) به عبارتی ذهنیت فلسفی، به جای افزایش قدرت حافظه فرد به تقویت قدرت پردازش آن ها و مهارت های فکری همچون قدرت استدلال، تمیز و قضاوت می پردازد. از آنجا که کیفیت یادگیری و زندگی ما به کیفیت اندیشیدن ما بستگی دارد، قطعاً ذهنیت فلسفی معلم نیز بر تدریس او اثر گذار خواهد بود.

به همین منظور هدف از انجام این مقاله بررسی رابطه ذهنیت فلسفی و سرمایه روانشناختی با کیفیت تدریس معلمان ابتدایی آموزش و پرورش بجنورد بوده است..جامعه هدف در

این مقاله تمامی معلمین دوره ابتدایی ناحیه ۱ و ۲ شهر بجنورد می‌باشند، که به علت وجود ناحیه ۱ و ۲ (روستایی و شهری) و متناسب با هر دو جنس (مؤنث و مذکر) از نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای با انتساب متناسب استفاده شده (حجم کلی نمونه برابر با 253 نفر) نتایج نشان می‌دهد که همبستگی بین سرمایه روانشناختی و ذهنیت فلسفی معلمان با $0/18$ و بین ذهنیت فلسفی با کیفیت تدریس معلمان برابر با $0/14$ بوده که با توجه به سطح معناداری زیر ۵ درصد می‌توان گفت در سطح اطمینان ۹۵ درصد (آلفای ۵ درصد) معنادار می‌باشد، ولی همبستگی بین سرمایه روانشناختی با کیفیت تدریس معلمان برابر با $0/7$ بوده که با توجه به سطح معناداری زیر ۵ درصد می‌توان گفت در سطح اطمینان ۹۵ درصد (آلفای ۵ درصد) معنادار نمی‌باشد. از طرفی مطابق آزمون رگرسیون گام‌به‌گام، نتایج نشان می‌دهد که کیفیت تدریس معلمان مقطع ابتدایی شهرستان بجنورد تنها به وسیله مؤلفه ذهنیت فلسفی قابل پیش‌بینی است. در بهترین مدل (۱) پیش‌بینی کیفیت تدریس از متغیر ذهنیت فلسفی ($\beta = 0/18$) می‌تواند 10 درصد از تغییرات واریانس کیفیت تدریس را به صورت نسبتاً ضعیفی پیش‌بینی نمایند. همچنین نتایج آزمون t مستقل نشان می‌دهد که در متغیر نوع جنسیت ($t = -1.76$; $P: 0/31$) در سطح اطمینان ۹۵٪ تفاوت معناداری میان دو گروه معلمان بر اساس جنسیت (زن و مرد) وجود ندارد هر چند که معلمان زن نسبت به معلمان مرد از کیفیت تدریس بهتری (بالا تر) برخوردار هستند، اما این میزان تفاوت معنادار نیست. در تبیین این یافته‌ها می‌توان گفت ذهنیت فلسفی بالا با مهارت‌های خاص تفکر انتقادی همراه است، به عبارتی ذهنیت فلسفی فرد را همان با بینش فلسفی به مسائل اندیشیدن، طرز فکر، یا نحوه برخورد فرد با مسائل و گرایشات و خصوصیات فکری او می‌داند که در جنبه‌های مختلف رفتارش به چشم می‌خورد و در واقع فردی که در تفکر خود جامع، عمیق و انعطاف پذیر باشد در اعمال خود نسبت به دیگران رفتار متفاوتی دارد و عملکرد بهتری از خود خواهد داشت. در واقع جامع‌نگری، تعمق‌پذیری و انعطاف‌پذیری افراد را قادر می‌سازد تا در برخورد با مشکلات از خود محوری و جمود‌نگری مصون بماند و آنها

رادر شناخت صحیح و اصول (روانشناسی مثبت که همان سرمایه روانشناختی است) توانمند می‌سازد و در تبیین دیگر می‌توان گفت سرمایه روان شناختی به عنوان یکی از مفاهیم روان شناسی مثبت نقش مهمی در افزایش کیفیت زندگی معلمان دارد؛ سرمایه روان شناختی جنبه‌های مثبت زندگی آدمی را در بر می‌گیرند و شامل آن دسته از ویژگی‌های روان شناختی است که به بهره‌وری فرد کمک می‌کند و شامل خود ادراکی، خود ارزشمندی، هدفمندی و مقاومت در برابر مشکلات می‌شود. برخوردار بودن از سرمایه روان شناختی، معلمان را قادر می‌سازد تا علاوه بر مقابله بهتر در برابر موقعیت‌های استرس‌زا کمتر دچار تنش شده، در برابر مشکلات از توان بالایی برخوردار باشند و کمتر تحت تأثیر وقایع روزانه قرار بگیرند. لذا این گونه افراد در برابر مسائل به موفقیت بیشتری دست پیدا می‌کنند (بهادری و دیگران، ۱۳۹۱: ۱۴۶)

منابع

- ۱) احمدزاده، صادق (۱۳۹۸). «بررسی مباحث برنامه ریزی درسی در آموزش و پرورش»، **فصلنامه آموزشی رورشی اورمزد**، ۴(۴۶)، صص ۱۸-۱.
- ۲) اسمیت، ف.جی (۱۳۸۲). **ذهنیت فلسفی در مدیریت آموزشی**، ترجمه بهرنگی، تهران: انتشارات کمال تربیت، چاپ چهارم.
- ۳) انصاری، مریم و ساندراسدی، (۱۳۹۶)، رابطه ذهنیت فلسفی و سرمایه های روانشناختی با کیفیت تدریس معلمان (نمونه موردی معلمان مقطع متوسطه شهر همدان)، **نهمین کنفرانس بین المللی روانشناسی و علوم اجتماعی**، تهران، شرکت همایشگران مهر اشراق.
- ۴) بندلی زاده، نادر (۱۳۹۶) تأثیر ذهنیت فلسفی بر کارایی مدیران مدارس شهر دامغان، **پایان نامه کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی**، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی.
- ۵) بهادری خسروشاهی، جعفر؛ هاشمی نصرت آباد، تورج و باباپور خیر الدین، جلیل (۱۳۹۱). «رابطه سرمایه روانشناختی با سرمایه اجتماعی دانشجویان دانشگاه تبریز»، **مجله تخصصی پژوهش و سلامت**، ۲(۱)، صص ۱۴۵-۱۵۳
- ۶) بیرانوند، بهروز و بیرانوند، رودابه (۱۳۹۵). «بررسی رابطه بین ذهنیت فلسفی و هوش هیجانی مدیران مدارس متوسطه شهرستان دورود»، **سومین کنفرانس بین المللی روانشناسی**، تهران.
- ۷) پریچار، مایکل (۱۳۹۱). «فلسفه برای کودکان»، ترجمه مصطفی امیری، **ماهنامه تخصصی و نقد و بررسی کتاب ماه**، ۸(۶۲)، صص ۱۷-۵.
- ۸) جلیل نسب، حسین (۱۳۹۲). «بررسی رابطه بین ذهنیت فلسفی و روش تدریس معلمان منطقه آذرشهر (سال تحصیلی ۹۱-۹۰)»، **دومین کنفرانس بین المللی مدیریت، کارآفرینی و توسعه اقتصادی**، قم: دانشگاه پیام نور.
- ۹) حمزه لو، زهره؛ نجیبه ظرف سازی؛ ربابه کریم بگلو و مریم بشارتخواه (۱۳۹۶). «بررسی رابطه بین گرایش‌های مذهبی، ذهنیت فلسفی و کیفیت تدریس معلمان دوره ابتدایی»، **کنفرانس بین المللی روانشناسی، مشاوره، تعلیم و تربیت**، مشهد، موسسه آموزش عالی شاندریز.

- ۱۰ خاتمی محمود (۱۳۹۱). **مدخلی بر فلسفه ذهن، در رهیافت‌های فکری فلسفی معاصر در غرب**، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- ۱۱ خرقانیان، علی (۱۳۹۲). بررسی رابطه ذهنیت فلسفی مدیران با روحیه معلمان آنان در شهر تهران، **پایان نامه کارشناسی ارشد در رشته مدیریت**، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی.
- ۱۲ خشایاری، شهلا و کوهی نژاد، مهدی (۱۳۹۵). «بررسی تأثیر هوش اخلاقی بر سلامت روانی با توجه به نقش میانجی سرمایه روانشناختی در بین دانشجویان دانشگاه آزاد قاین»، **اولین کنفرانس بین المللی نوآوری و تحقیق در علوم تربیتی، مدیریت و روانشناسی**، تهران، مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی سروش حکمت مرتضوی.
- ۱۳ خطیب زنجانی، نازیلا و شهریار ملأ زهی (۱۳۹۷). «بررسی رابطه ذهنیت فلسفی و سرمایه های روانشناختی با کیفیت تدریس معلمان (نمونه موردی معلمان مقطع ابتدایی شهر زاهدان)»، **پنجمین همایش ملی پژوهش‌های نوین در حوزه علوم تربیتی و روانشناسی ایران (با رویکرد فرهنگ مشارکتی)**، تهران، خانه فرهنگ مشارکتی ایران.
- ۱۴ خلیلی شورینی، سیاوش (۱۳۹۰). «ذهنیت فلسفی در مدیریت استراتژیک»، **فصلنامه مطالعات دفاعی راهبردی**، ۴(۱۵)، صص ۱۲۴-۱۱۳.
- ۱۵ ذوالفقاری، محسن (۱۳۹۲). بررسی و تحلیل و کیفیت تدریس مریدان عضو هیأت علمی رشته‌های علوم انسانی (دانشگاه‌های شهر تهران)، **پایان نامه کارشناسی ارشد**، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه تهران.
- ۱۶ رضایی، مهران (۱۳۹۶). بررسی رابطه تدریس معلم و احساس تعلق به مدرسه و سازگاری هیجانی در دانش آموزان. **پایان نامه کارشناسی ارشد**، دانشگاه آزاد واحد گرگان.
- ۱۷ رنجبرسودجانی، یوسف؛ و رضا شاه محمدی بنی، (۱۳۹۴). «بررسی رابطه بین سرمایه روانشناختی و سلامت روان در دانشجویان دانشگاه فرهنگیان»، **سومین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روانشناسی، مطالعات اجتماعی و فرهنگی**، تهران: تحقیقات اسلامی سروش مرتضوی، مرکز راهکارهای دستیابی به توسعه پایدار.
- ۱۸ رهبری، فاطمه؛ و شهابی افراسکی، فاطمه (۱۳۹۷). بررسی نقش محتوای آموزشی کتاب خوانداری اول و دوم دبستان در تعالی دانش آموز، **پایان نامه کارشناسی ارشد**، تهران

- ۱۹) زکی، محمدعلی (۱۳۹۴). «بررسی ابعاد اجتماعی ذهنیت فلسفی مدیران»، **دانش مدیریت**، ۱۱(۴۱).
- ۲۰) زمانی بابگه‌ری، زهرا (۱۳۹۱). بررسی رابطه بین ذهنیت فلسفی و روش تدریس اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های دولتی شهر کرمان، **پایان نامه کارشناسی ارشد**، دانشگاه پیام نور استان تهران.
- ۲۱) زهره وندیان، کریم؛ امیری، مجتبی؛ و خسروی زاده، اسفندیار (۱۳۹۴). «پیش بینی کارآفرینی دانش آموختگان مدیریت ورزشی با استفاده از ذهنیت فلسفی و ابعاد آن»، **نهمین همایش بین المللی تربیت بدنی و علوم ورزشی**.
- ۲۲) سخنور، ناهید و ماهر وزاده، طیبه (۱۳۸۹). «ذهنیت فلسفی و نگرش به روش‌های تدریس فعال در میان معلمان ریاضی (مقطع راهنمایی)»، **مجله اندیشه‌های نوین تربیتی**، ۳(۶)، صص ۹۴-۶۷.
- ۲۳) سراوانی، ناهید (۱۳۸۶)، بررسی مقایسه‌ای ذهنیت فلسفی دبیران متوسطه سه رشته ریاضی، تجربی و انسانی شهر زاهدان. علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه اصفهان، پایان نامه کارشناسی ارشد.
- ۲۴) سیف هاشمی، فخرالسادات (۱۳۸۲). «بررسی رابطه بین ذهنیت فلسفی و میزان خلاقیت مدیران مدارس متوسطه شهر اصفهان در سال تحصیلی ۸۲-۱۳۸۱»، **دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه اصفهان**.
- ۲۵) شعبانی ورکی، بختیار؛ و حسین قلی زاده، رضوان (۱۳۹۰). «بررسی کیفیت تدریس در دانشگاه»، **فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی**، ۱۲(۱)، ۱-۲۱.
- ۲۶) شعبانی، حسن (۱۳۹۰). **مهارت‌های آموزشی و پرورشی: روش‌ها و فنون تدریس**، ویرایش سوم، جلد، تهران: انتشارات سمت.
- ۲۷) شهبازی دستجردی، راحله؛ میرشاه جعفری، سیدابراهیم (۱۳۸۸). «بررسی رابطه بین ذهنیت فلسفی و روش تدریس دبیران مدارس متوسطه شهر اصفهان»، **مجله علوم تربیتی (مجله علوم تربیتی و روانشناسی)**، دوره پنجم، سال شانزدهم. شماره ۲. صص ۵۸-۴۱.
- ۲۸) شهبازی، مهرناز؛ و ناظم، فلاح (۱۳۹۷). «بررسی رابطه میان رهبری معنوی و جوسازمانی با رفتار شهروندی در کارکنان ادارات آموزش و پرورش شهر تهران»، **فصلنامه خانواده و پژوهش**، ۳۴(۸)، صص ۸۷-۶۹.
- ۲۹) شیرزاد، مینو؛ مهدی خلیل پور و محمدرضا رضایی تلابن (۱۳۹۷). «بررسی رابطه بیه ذهنیت فلسفی و روش تدریس دبیران مدارس متوسطه شهر کرج»، **اولین همایش ملی حسابداری و مدیریت**، نور: دانشگاه آزاد اسلامی واحد نور.

- ۳۰) ضرابیان، فروزان و نضال نیسی (۱۳۹۷). «رابطه ذهنیت فلسفی و سرمایه های روانشناختی با کیفیت تدریس دانشجویان دانشگاه پیام نور»، **یازدهمین کنفرانس بین المللی روانشناسی و علوم اجتماعی**، تهران: شرکت همایشگران مهر اشراق.
- ۳۱) طالب پور، مهدی، حسینی، علیرضا، جباری نوقانی، هادی، و جباری نوقانی، مهدی (۱۳۹۴). بررسی و مقایسه ذهنیت فلسفی مدیران، مربیان و سرپرستان تیم های ورزشی دانشگاه های سراسر کشور»، **مجله پژوهشی در علوم ورزشی**، سال هفتم، صص ۱۳۰-۱۰۹.
- ۳۲) طالبی، سعید؛ و آزاداندیش، عصمت. (۱۳۹۶). «رابطه ذهنیت فلسفی و سرمایه های روانشناختی با کیفیت تدریس معلمان»، **کنفرانس ملی پژوهش های نوین ایران و جهان در روانشناسی، علوم تربیتی و مطالعات اجتماعی**، شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی واحد زرقان - دانشگاه علمی کاربردی شوشتر.
- ۳۳) طباطبایی، مینو و روزین اعظمی، (۱۳۹۷). «رابطه ذهنیت فلسفی و سرمایه های روانشناختی با کیفیت تدریس معلمان دوره ابتدایی شهر کرمانشاه»، **سومین کنفرانس علمی پژوهشی رهیافت های نوین در علوم انسانی ایران**، ایلام، موسسه پژوهشی آسو سیستم آرمون.
- ۳۴) فرانک، فرد، یوسف، کارولین ام، آوولیو، بروس جی بی تا. (۲۰۱۷). **سرمایه روانشناختی**، ترجمه بهروز رضایی منش، علیرضا تقی زاده و مریم کاهه (۱۳۹۵)، تهران: نشر علمی.
- ۳۵) قورچیان، نادرقلی (۱۳۹۳). تحلیلی بر مکعب کیفیت نظام آموزش عالی، **فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در نظام آموزش عالی**، ۸(۲)ص ۱۴.
- ۳۶) کرمانی، رومینا (۱۳۹۱). ویژگی داستانهای فلسفه برای کودکان. **ماهنامه تخصصی و نقد و بررسی کتاب ماه فلسفه**، ۶۲(۱۲). صص ۳۴-۳۰.
- ۳۷) کوشی، زهرا؛ سلطانی، اصغر. (۱۳۹۴). پیش بینی کیفیت تدریس اعضای هیات علمی براساس ذهنیت فلسفی و انگیزش شغلی آنان. **پژوهش های آموزش و یادگیری دانشور رفتار**، ۲۲(۷)، صص ۴۸-۹.
- ۳۸) گل پرور، محسن و مریم جعفری (۱۳۹۲). «نقش محافظت کننده سرمایه روانشناختی در برابر اثر تعارض و سرریز شدگی کار خانواده بر بهزیستی روانشناختی پرستاران»، **مجله علمی دانشکده پرستاری و مامائی همدان**، ۲۱ (۴).

- ۳۹) لوتانز، فرد، یوسف، کارولین ام، آوولیو، بروس جی بی تا (۱۳۹۱). **سرمایه روانشناختی**، ترجمه بهروز رضایی منش، علیرضا تقی زاده و مریم کاهه، تهران: نشر علمی.
- ۴۰) مرعشی، منصور؛ سنجرى، هادى؛ صفایى مقدم، مسعود؛ و الهام پور، حسین (۱۳۹۵). «بررسی رابطه ذهنیت فلسفی با هوش معنوی در میان دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شهید چمران اهواز»، **اندیشه‌های نوین تربیتی**، ۱۲(۲)، صص ۱۶۵-۱۴۵.
- ۴۱) میرزاحمدی، محمدحسن؛ نوروزی، محمد؛ و یوزباشی، علیرضا (۱۳۹۲). «بررسی رابطه بین ذهنیت فلسفی با خلاقیت سازمانی کارکنان مرکز آموزش مدیریت دولتی»، **ابتکار و خلاقیت در علوم انسانی**، ۳(۲)، صص ۱۴۹-۱۲۹.
- ۴۲) میرکمالی، سیدمحمد (۱۳۹۱). **تفکر خلاق در آموزشگاه. چکیده مقالات همایش تغییر و نوآوری در سازمان و مدیریت آموزشی**، چاپ سوم، تهران: انتشارات پژوهشکده تعلیم و تربیت
- ۴۳) نامی، کلثوم و صفری، ثنا (۱۳۹۰). «بررسی برخی عوامل مرتبط با کیفیت تدریس اعضای هیات علمی مروری بر پژوهش‌های قبلی»، **پنجمین همایش ارزیابی کیفیت در نظام دانشگاهی**، دانشگاه تهران، پردیس دانشکده فنی، اردیبهشت ماه ۱۳۹۰.
- ۴۴) نوری، سوده؛ فیاض، ایراندخت؛ سیف، اصغر (۱۳۹۲). «تأثیر ذهنیت فلسفی بر توانایی حل مسائل ریاضی دانش آموزان سال سوم راهنمایی شهر همدان به تفکیک جنسیت»، **تفکر و کودک**، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۴(۱)، صص ۱۳۹-۱۲۱.
- ۴۵) هاشمی، سید اعظم (۱۳۹۲). بررسی تأثیر ابعاد ذهنیت فلسفی مدیران بر چگونگی انجام وظایف مدیریت، **پایان نامه کارشناسی ارشد در رشته مدیریت آموزشی**، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی.
- ۴۶) هرندی زاده، الهه؛ نعیمی، امیر؛ پزشکی راد، غلامرضا؛ نامدار، راضیه (۱۳۸۹). «بررسی خصوصیات استاد خوب از نظر دانشجویان دانشکده کشاورزی»، **فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی**، ۴۱-۵۵.
- ۴۷) همتی حاجی پیرلو، شراره و غلام حیدرنیکخو، (۱۳۹۵). «مقایسه سرمایه روانشناختی سرمایه اجتماعی، سلامت روان و سوادسلامت در بین مادران کودکان ناتوان ذهنی و مادران کودکان عادی»، **اولین کنفرانس بین المللی پژوهش‌های نوین در حوزه علوم تربیتی و روانشناسی و مطالعات اجتماعی ایران**، قم: دبیرخانه دائمی کنفرانس.

۴۸) یادگاری خندان، فردوس و محمدی، حمیده (۱۳۸۹). «بررسی مؤلفه‌های ذهنیت فلسفی در مدیریت پیامبر اکرم (ص)»، *اندیشه مدیریت*، ۲(۲)، صص ۱۹۱-۲۲۵.

۴۹) یوسفوند، سارا و یوسفوند، حدیث (۱۳۹۴). «سرمایه روانشناختی و فرسودگی شغلی»، *دومین کنفرانس بین‌المللی اقتصاد، مدیریت، حسابداری با رویکرد ارزش آفرین*.

- 50) Araste H.R ,Mahmoodirad M (2009). Effective teaching: an approach based on evaluation of teaching by students. *Semnan Med J* .5 .1-7.
- 51) Avey JB ,Luthans F ,Smith RM ,Palmer NF. Impact of positive psychological capital on employee well-being over time. *J Occup Health Psych* 2010; 15(1): 17-28.
- 52) Berzin S. C. ,O'Brien K. H. M. ,Frey A. ,Kelly M. S. ,Alvarez M. E. & Shaffer G. L. (2011). Meeting the social and behavioral health needs of students: Rethinking the relationship between teachers and school social workers. *Journal of School Health* .81(8) .493-501.
- 53) Campbell E (2008). Review of the Literature ,the Ethics of Teaching as a Moral Profession ,Wiley ,Ontario Institute for Studies in Education of the University of Toronto .pp: 357-85.
- 54) Carnell E (2007). Conceptions of effective teaching in higher education: extending the boundaries. *Teaching in Higher Education* .12 .25-40.
- 55) Carr D (2009). Professional and personal values and virtues in teaching , *Oxford Review of Education* .32(2) .171-83.
- 56) Chalkley B. ,Fournier E.J & Hill A.D (2010). Geography teaching in higher education: quality assessment and accountability. *Journal of Geography in Higher Education* .24(2) .238-45.
- 57) Chen DJQ ,Lim VKG. Strength in adversity: The influence of psychological capital on job search. *J Organiz. Behav* 2012; 33: 811-839.
- 58) Cupers Stefane ,Nelson A. (2016). Critical thinking ,autonomy and practical reason *Journal of Philosophy of Education*.38(1). PP .79-90.

- 59) Devlin ,Marcia & Samarawickrema ,Gayani (2010). The criteria of effective teaching in a changing higher education context. *Higher Education Research & Development* ,29 ,111-24.
- 60) Dunslosky J. & Thiede ,K. W. (2004). What makes people study more? An evaluation of factors that effect self-Paced study. *Acta Psychologica*. 98 ,37-56.
- 61) *Educational Psychology* ,93 ,4،686-697
- 62) Eiensner ,E ,(2017). The Kind of School We Need *Journal of Educational leader ship* ,Oct ,48-55.
- 63) F.J.Meguigan,Enperimental psychology.Methods of Research,2005.Prentical-Hall.
- 64) Foster ,M. ,Lewis J. & Onafowora ,A (2009). Grooming great urban teachers: Master teachers working in real urban classrooms share exemplary teaching practices in an after-school pedagogical lab. *Educational Leadership* ,62(6) ,28-32.
- 65) Frank Jackson ,Georges Rey (2007) ،“Philosophy of Mind” ,Routledge Encyclopedia of Philosophy ,Edward Craig (ed) ,London: Routledge
- 66) Hativa ,N. ,Barak ,R. ,Simhi ,E (2010). Exemplary university teachers: Knowledge andbeliefs regarding effective teaching dimensions and strategies. *Journal of Higher Education*. 72(6):699-729.
- 67) Kerjcie and Morgan Desuremetermining Sample Size for research activities.*Educational and psychological Measurement:2005.30.607-610*
- 68) Lovat ,T.J & Toomey ,R (Eds) (2007). Values education and quality teaching: the double helix effect: Sydney ,David Barlow Publishing.
- 69) Luthans ,F. . ,Avolio ,B. JT Avey J. B. & Norman. S. M. (2007). Positive psychological apital: Measurement and relationship with performance and satisfaction. *Personnel psychology* 60 (3) 541-572.
- 70) Luthans ,F. ,Avey J. B. ,Avolio ,B. J. & Peterson ,S. J. (2016). The development and resulting performance impact of positive psychological capital. *Human Resource Development Quarterly*.

- 71) Meriac J.P (2014). Examining relationships among work ethic ,academic motivation and performance. *Educational Psychology* ,(ahead-of-print) ,1-18.
- 72) Morales López ,Y. (2010). Inputs for the incorporation of the UNESCO guidelines on ICT competency standards for teachers: The training of teachers of mathematics in Central America. ICE. Universidad de Oviedo. 39(1) 3-12.
- 73) Nezamii A ,Givarian H.(2014) An investigation of the effect of psychological capital on the burnout of nurses in a military hospital in Tehran. *Ebnesina*.18(1):44-51.